

*AVANTPROJECTE D'ESTATUT DE LA REGIÓ VALENCIANA DEL PARTIT D'ESQUERRA
VALENCIANA, DE 20 DE FEBRER DE 1937*

TITOL PRIMER

Article primer. D'acord amb la Constitució de la República i el present Estatut, València, Castelló i Alacant se constituïxen en Regió Autònoma del territori espanyol.

Artc. 2. El territori de la Regió Valenciana estarà integrat pel que formen en l'actualitat les tres dites províncies de Castelló, Alacant i València, les quals a l'ensem se regiran autonòmicament el el que fa referència a les facultats que el present Estatut o les disposicions legislatives els hi cediran. A tal efecte s'entendran atribuïdes a les províncies les facultats que especialment no siguen atribuïdes als òrgans de la Regió.

Art. 3. La llengua valenciana serà la llengua oficial de la Regió Valenciana; aquesta oficialitat, però, serà compartida amb la castellana per tal de facilitar les relacions amb la petita minoria de pobles del país de parla castellana i entre els altres pobles d'Íberia, i en conseqüència, les disposicions oficials de caràcter general, emanades dels poders autònoms, seran redactades en ambdues llengües. En les relacions amb l'Estat Espanyol l'ídioma oficial serà el castella.

Artc. 4. Als efectes d'exercici dels drets que reconeix haches cos legal tindran la condició de valencians :

1º Els qui ho siguen per naturalesa i no hagen guayat veinatge administratiu fora de la Regió Autònoma.

2º Els altres ciutadans espanyols que adquirixquen el seu veinatge en la Regió Autònoma.

TITOL II

Contingut i extensió de l'Autonomia

Artc. 5. Pertany a la competència de la Regió Valenciana, d'acord amb els articles 16 i 17 de la Constitució de la República, la legislació exclusiva i la execució en las matèries següents:

a/ 1ª. Constitució interior del País Valencià, incloent la seua legislació electoral, amb subjecció a les normes contingudes en el present Estatut.

2ª. Demarcacions territorials per a l'acompliment dels seus fins.

3ª. Règim local sense que l'autonomia atribuïda als consells municipals valencians pugue tindre límits inferiors als que s'assenyalen en les lleis generals de l'Estat.

4ª. Estadística en las matèries atribuïdes expressament a la competència de la Regió Valenciana.

b/ 1ª Legislació civil en general, incloent les materias regulades actualment pel pret foral escrit o consuetudinari i el registre civil. Tot açò amb les limitacions establertes en el número de l'article 15 de la Constitució.

2ª Legislació administrativa en les matèries que estan plenament atribuïdes per haches Estatut a la Regió Valenciana. Legislació material, incloent el nomenament de notaris, subjectant-se a les regles de proveïment que regixen a la resta del territori espanyol.

c/1^a. Règim de monts, agricultura i ramaderia, sense perjudici de la facultat legislativa que l'Estat es reserva sobre les bases mínimes en el que fa referència a la defensa de la riquesa i a la coordinació de l'economia nacional.

2^a. Socialització de riqueses naturals i empreses econòmiques, en el que diu a propietat i a les facultats que l'Estat reconeix a les regions al portar a efecte la delimitació que determina l'apartat 12 de l'article 15 de la Constitució.

d/1^a. Sanitat interior i higiene pública i privada sota les Bases mínimes que l'Estat fixarà.

2^a. Assistència social i beneficència el mateix pública i privada . Fundacions benèfiques de tota mena. Tribunals tutelars de menors.

3^a. Banyes i aigües minero-medicinals.

e/1^a. Corporacions oficials econòmiques i professionals de tota mena, salvat les de caràcter social y les facultats que corresponen a l'Estat, d'acord amb l'article 15 de la Constitució. Proveïments, institucions d'estalvi, previsió i crèdit, organitzades per corporacions oficials i associacions domiciliades en el territori del País Valencià. Cooperatives, mutualitats i pòsits, amb la salvetada respecte a les lleis socials continguda en el número primer de l'article 15 de la Constitució.

2^a. Organismes emissor de crèdit corporatiu públic i territorial, sense perjudici del que disposa el número 12 de l'article de la Constitució, de la legislació mercantil i dels privilegis estatals existents.

3^a. Sindicats i cooperatives agrícoles i de mercaderies i valors d'acord amb les normes generals del còdic de comerç.

f/1^a. Ferro-carrils, tramvies, transports, vies pecuàries, canals, pantans, telèfons, ports, aeroports, línies aèries, i ràdio- comunicacions, salvat les limitacions establertes en els números 13 de l'article 14 i 6 de l'article 15 de la Constitució.

2^a. Aprofitaments hidràulics i instal·lacions elèctriques, quan les aigües discòrreguen exclusivament dins del País Valencià o bé el transport de l'energia no se'n ixca del seu territori.

3^a. Turisme

Art.6. Serà atribució de la Regió autònoma l'organització de la justícia en llurs diversos aspectes dins de la Regió autònoma en totes les jurisdiccions, excepció feta de la militar i de l'armada, d'acord amb els preceptes de la Constitució i amb les lleis procesals i orgàniques de l'Estat. El nomenament de Magistrats i Jutges amb jurisdicció en la Regió Valenciana serà feta per la Regió autònoma mitjançant un concurs entre els inclosos en l'escalafó general de l'Estat, essent una condició que donarà preferència, el coneixement del pret foral valencià i el de la llengua en els seus aspectes parlat i escrit; no es podrà, però, establir excepció de cap mena per raó de naturalesa o veïnatge. Els nomenaments de Secretaris i auxiliars de l'Administració de Justícia es faran per la regió autònoma d'acord amb les lleis orgàniques de l'Estat, i els funcionaris de la Justícia Municipal d'acord amb l'organització i règim que la Regió autònoma hi estableixca.

D'acord amb l'article 104 de la Constitució, el Ministeri fiscal serà organitzat i nomenat per l'Estat Espanyol, sense perjudice que la Regió encarregue el manteniment de la competència i defensa

dels interessos de llurs òrgans autònoms davant els tribunals de tot ordre de la Regió autònoma, a un o diversos lletrats, als qui promouran l'acció pública.

El tribunal superior de la Regió Valenciana, que serà nomenat d'acord amb la legislació interior, tindrà jurisdicció pròpia i facultats disciplinàries en les matèries civils i administratives la legislació exclusiva de les quals pertanyga a la Regió Valenciana, i intervindrà en els recursos de cassació y revisió que sobre aquestes matèries siguen interposats; resoldrà igualment les qüestions de competència i jurisdicció entre les autoritats judicials de la Regió i intervindrà en els recursos sobre la qualificació de documents que facen referència al pret privatiu valencià els quals deuen tindre accés als Registres de la Propietat, d'acord amb el que està previst en el num. 11 de l'article 14 de la Constitució. En tot allò no previst en aquest paràgraf subsistirà la jurisdicció del "Tribunal Supremo de Justicia".

Artc. 7. D'acord amb el que preceptua l'article 50 de la Constitució se reconeix a la Regió Valenciana la facultat de crear i sostindre centres d'ensenyament en totes llurs especialitats i graus, incloent l'universitari, sempre que l'orientació i mètodes que empre espiguen d'acord amb allò imperiosament establert en l'article 48 de la pròpia llei fonamental. L'Estat podrà mantindre els centres d'ensenyament ja existents i crear-ne d'altres de nous en la Regió Valenciana si ho considera necessari en servei de la cultura general.

Per a l'obtenció de títols acadèmics i professionals, mentre no se dicte una llei que regule el que prevé l'article 49 de la Constitució, l'Estat establirà una prova final a la Universitat – si se crea – i als altres centres d'ensenyament sostinguts per la Regió autònoma, d'acord amb les normes i requisits que assenyalen el Govern de la República.

La Regió autònoma tindrà al seu càrrec els serveis de Belles Arts, Arxius, Museus, Biblioteques i Tresor Artístic.

Artc.8. Correspondrà a la Regió Valenciana el règim de policia per la tutela jurídica i el manteniment de l'ordre públic dins del territori autònom, sense perjudici del que desposa als apartats quart, dècim, dècim-sis i dècim-octau de l'article 14 de la Constitució i en la llei general d'Ordre Públic.

Per a la coordinació permanent, mutu auxili, ajut i informació entre els serveis d'ordre públic pertocants a la Regió autònoma i aquells que corresponguen a l'Estat, existirà una Junta formada d'igual nombre per autoritats o representants del Govern de la República i la Regió autònoma. A més a més, aquesta Junta fixarà la proporció en què per als serveis d'ordre públic a càrrec de la Regió Valenciana i a les ordres del seu òrgan executiu han de figurar les forces dels Instituts i Cossos que l'Estat té organitzats per a l'acompliment d'aquests finalitats.

La Regió Valenciana no podrà procedir contra els dictàmens d'aquesta Junta en matèries adients als serveis coordinats.

L'Estat podrà intervenir en el manteniment d'ordre interior de la Regió autònoma i assumir la seua direcció en els següents casos:

1ª Per requeriment de l'òrgan executiu del País, a intervenció del qual cessarà tan tost l'Estat se'n farà càrrec.

2ª Per pròpia iniciativa, quan creurà compromès l'interès general de l'Estat o la seua seguretat, prèvia declaració de l'estat de guerra o d'alarma i únicament durant el temps que dure aquesta mida d'excepció.

Artc.9. La Regió Valenciana executarà la legislació social de l'Estat i organitzarà tots els serveis que la dita legislació hage establert o establixca. El Govern de la República inspeccionarà

l'execució de les lleis i l'organització dels serveis per tal de garantir llur estricta acobliment i dels tractats internacionals que afecten la matèria.

En relació amb les facultats atribuïdes en el paràgraf anterior, l'Estat podrà nominar en qualsevol moment els delgats que estime necessaris a fi de vetllar l'execució de les lleis.

La Regió Valenciana està obligada de corregir, a requeriments del Govern de la República, les deficiències que seran observades en l'execució de las lleis.

Artc. 10. La Regió Valenciana regularà la cooficialitat del valencià i el castellà d'acord amb les següents normes:

a/ Publicarà i notificarà en ambdues llengües les resolucions oficials en tots els seus òrgans que hagen de surtir efecte en els països de parla valenciana.

b/ Reconixerà als habitants dels territoris de parla valenciana el pret d'elegir l'idioma de llur preferència en les seues relacions amb els tribunals, autoritats i funcionaris de tota mena de la Regió.

c/ Admetrà que se redacten indistintament en un o altre idioma els documents que hagen de presentar-se a les autoritats judicials valencianes o hagen d'esser autoritzats pels federatis del país.

d/ Establirà que se redacten indistintament en un o altre idioma els documents redactats en valencià quan ho sollicitarà part interesada castellana o deguen tindre efecte enfora del País Valencià.

e/ Regularà l'ús de les llengües castellana i valenciana en l'ensenyament d'acord amb el que desposa l'article 50 de la Constitució i de les elementals normes de la ciencia pedagògica.

f/ Exigirà el conximent del valencià a tots els funcionaris que presten Server en territori de parla no castellana, excepció d'aquells que extinguen funcionant al temps d'implantar-se haches Estatut, els quals seran respectats en llur situació i drets adquirits durant el decurs dels cinc primers anys.

Les Diputacions de Valencia, Castelló i Alacant, o els òrgans representations que les substitufxquen, determinaran en llure respectives provinces, i a proposta de l'Institut d'Estudis Valencians, el territori que als efectes d'aquest article deuran considerarse de parla no castellana.

Art.11. De conformidad amb l'article 15 de la Constitució de la República, és de l'incumbència de la Regió Autònoma la funció executiva de la legislació de l'Estat en les següents matèries:

1º. Les reservades a la legislació de l'Estat en els números 112 de l'esmentad article 15 de la Constitució i el règim dels establiments penitenciaris.

2º. Estadística i serveis demogràfica.

3º. Eficaci en les comunicacions oficials i documents pública.

4º. Pesos i mesures. Contrast de metalls preciosos i verificació industria.

5º. Règim de mines.

6º. Ferrocarrils, carreteres, canals, telèfons i ports d'interes general, excepció feta dels drets de reversió i policia dels primers i l'execució directa que puga reservar-se l'Estat.

7º. Segurs generals i socials, incloses la seua gestió i administració.

8º. Aigües, caça i pesca fluvial, salvat el que referència als aprofitaments hidràulics quan les aigües discórreguen enfora del territori autònom.

9º. Règim de premsa, associacions, reunions i espectacles públics.

10º. Dret despropiació, salvat en tot cas la facultat d l'Estat per a executar per si materix les seues obres peculiars.

11º. Socialització de riqueses naturals i mampreses economiques conforme a l'apartat 12 de l'artícle 15 de la Constitució.

12º. Marina mercant i personal marítim segons lo preceptuat al número 9 de l'artícle 14 de la Constitució i la legislació mercantil.

13. Serveis de radiodifusió i d'aviació civil, salvat el dret de l'Estat a coordinar els medis de comunicació de tot el país. L'Estat podrà instalar serveis propis de radiodifusió i exercirà la inspecció dels que funcionen per concessió de les autoritats de la Regió autònoma.

Art.12. Les autoritats de la Regió autònoma prendran les mides necessàries per a l'execució dels tractats i convenis adients a matèries atribuïdes total o parcialment a la competència regional per el present Estatut. Si no ho fes en temps oportú, correspondrà pendre aquestes mides al Govern de la República. Com que tindrà al seu càrrec la totalitat de les relacions exteriors, exercirà sempre l'alta inspecció sobre l'acompliment dels esmentats tractas i convenis i sobre l'observància del dret de gents. Tots els assumptes que tindran haches caràcter, com per exemple la participació oficial en exposicions i Congressos internacionals, la relació amb els espanyols residents a l'estranger o qualsevol altre anales seran de l'exclusiva competència de l'Estat.

TÍTOL III

Organizació de la Regió Valenciana

Artc. 13. Els poders de la Regió Valenciana neixen del poble i s'exercitaran d'acord amb la Constitució Espanyola i el present Estatut pels òrgans que lliurement desermnarà amb les següents limitacions:

a/ L'organ legislatiu regional se compondrà de representants en nombre no menor de un per vint-i-cinc mil habitants i serà elet - de la mateixa manera que tots els altres òrgans que tinguen al seu càrrec facultats legislatives- per sufragi universal, igual, directe, i secret.

b/ L'organ executive deurà tindre la confiança del legislatiu i el seu President assumirà la representació de la Regió en les seues relacions amb la República i la de l'Estat, en aquelles fncions l'execució directa de les quals corresponda al Poder Central.

El President podrà delegar les facultats d'execució però no les de representació.

Els membres que constituïran el Poder legislatiu regional, seran inviolables pels vots i opinions que emetran en l'exercice de càrrec, i sols podran ésser perseguits i jutjats pels delictes que cometran dins del territori autònom, pel tribunal de superior categoria que dintre de la Regió Valenciana es constituïrà. El poble manifestarà la seua voluntad mitjançant les eleccions, el referéndum i la iniciativa en forma de proposició de llei.

Art.14. Les qüestions de competència i els conflictes de jurisdicció que es presenten entre els tribunals del País i els altres de l'Estat Espanyol seran resoltes pel "Tribunal Supremo de la República". Les que s'hi presentaran entre les autoritats i organismes de caràcter administratiu de la República i les de la Regió autònoma se resoldran pel Tribunal de Garanties Constitucionals. Al mateix Tribunal de Garanties correspondrà les divergències que hi sorgixquen quan en virtut del que desposa el paràgraf segon de l'article 9 d'aquest Estatut, l'organ executiu de la Regió Autònoma estime injustificat el requeriment del Govern de la República pel que faria referència a deficiències en l'execució de les lleis socials, podent en haches cas el Tribunal si ho estimés necessari, suspendre l'execució dels actes o acords al que faria referència la divergencia fins que resolga definitivament.

TÍTOL IV **Hisenda i relacions tributàries**

Art 15. Els serveis que en virtut d'aquest Estatut siguen traspassats a la Regió Valenciana, seran dotats en quantitat equivalent a llur cost exacte, amb recursos que avui pernanyen a la hisenda de l'Estat.

El cost de serveis i de la determinació de recursos transferits se fixarà d'acord amb el Govern de la República i el poder executiu de la Regió autònoma, previ l'informe de la Comissió mixta creada en la disposició transitoria 4^a. D'aquest Estatuts.

Els drets de l'Estat en el territori de la Regió Valenciana relatius a monts, mines, aigües, caça i pesca ; els béns d'ús públic i els que sense ésser d'ús comú pertanyuen a l'Estat i siguen destinats a qualsevol servei públic o al foment de la riquesa nacional, passaran a ésser propietat de la Regió Valenciana, excepció feta dels que es troben afectes a funcions l'exercici de les quals s'hage reservat el Govern de la República. Els esmentats béns i drets no podrán ésser alienats, gravats ni destinar-se a fins de caràcter particular sense l'autorizació de l'Estat.

Si l'Estat emitix Deute el producte del qual calgue destinar-lo total o parcialment a la creació millorament de serveis dels reservats per aquest Estatut a la Regió Valenciana, hi serà compensant, rebent una part del producte de la nova emissió que siga destinada a aitals serveis igual a la proporció que existisca entre la població total d'Espanya i la del País Valencià.

La hisenda de la República i la de la Regió Valenciana respectran els actuals ingressos de les hisendes locals de l'a bans dit País, sense gravar amb noves contribucions les bases tributàries d'aquelles. Aquestes hisendes locals tindran pret a totes les cessions de contribucions o tasses que l'Estat faça en l'esdevenidor a les corresponents del règim comú vinculades directament al mateix.

La Regió autònoma podrà adoptar el sistema tributari que judique just i convenient.

Artc.16. València, Alacant i Castelló seguiran fent efectiva llur contribució a les càrregues generals de l'Estat en la forma i condicions sancionades amb força de llei per les Constituents en 9 de setembre de 1931.

TITOL V

Artc.17. Aquest Estatut podrà ésser reformat:

a/ Per iniciativa de la Regió Valenciana, mitjançant referèndum dels Ajuntaments o Consells Municipals i aprovació de l'òrgan legislatiu del País.

b/ Per iniciativa del Govern de la República i a proposta de la quart dels vots de les Corts.

En l'un i altre cas hi caldrà per a l'aprovació de la llei de reforma de l'Estatut les dues terces parts dels vots de les Corts.

Si l'acord de les Corts de la República fos contrari al referéndum de la Regió Valenciana, caldrà per tal que prospere la reforma, la ratificació de les Corts ordinàries subsegüents a aquelles que ho haguessen acordat.